

27. 1. 2004

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Různé právní podoby registrovaného partnerství v 11 zemích Evropy

Různé podoby právních norem o soužití homosexuálních dvojic existují v 11 zemích Evropy, osm z nich je členem Evropské unie. Naproti tomu je i v 21. století pouhá homosexualita trestná v muslimských zemích nebo v Číně a řadě států černého kontinentu. Nejvyšší soud USA ji legalizoval dokonce až loni v červnu. Zákony o takzvaném registrovaném partnerství, které zásadně odsuzuje Vatikán, nemají dosud ani sousední Slovensko a Polsko. Stejně je na tom i Česká republika, kde bude vláda o novém návrhu zákona jednat 28. ledna.

Uzavírat registrované partnerství mohou lesbické ženy a gayové zatím v osmi státech Evropské unie. Až na výjimky však nemají úplně stejná práva jako heterosexuální páry. Jednou z nich je Nizozemsko, kde zákon od roku 2001 umožňuje takovým partnerům i adopci; totéž lze od února 2003 i ve Švédsku. V Dánsku zákon o registrovaném partnerství, který jako první vstoupil v platnost 1. října 1989, umožňuje homosexuálním párům v registrovaném partnerství adoptovat pokrevního potomka jednoho z partnerů.

Zákon o registrovaném partnerství v podobné podobě, ale bez možnosti adopce, platí v EU ještě ve Finsku a Německu. Zvláštní dohodu o soužití homosexuálních dvojic je možné uzavřít i v Belgii a Portugalsku. V těchto dvou státech se právní úpravy týkající se soužití párů stejného pohlaví ovšem omezují pouze na některé otázky a problémy, které z těchto soužití vyplývají (například dědictví, vzájemné výživovací povinnosti, bydlení, apod.). Ve Francii zase platí tzv. Pakt solidarity - institut, který je výjimečný v tom, že se nevztahuje pouze na homosexuální páry, ale i na heterosexuální dvojice.

Mimo EU umožňuje zákon existenci homosexuálních svazků v Norsku (od roku 1993), na Islandu (1996) a ve Švýcarsku. Kromě toho mají homosexuální partneři možnost registrace, i když bez výraznějších právních důsledků, v šesti španělských kantonech a britské metropoli Londýně. V Maďarsku mohou od května 1996 gayové i lesby využít institutu, který je obdobný našemu vztahu "druh- družka". Právní normu, která homosexuálním párům přiznává stejná práva jako lidem ve volných heterosexuálních svazcích, má od poloviny července 2003 Chorvatsko.

Ve Spojených státech občanský svazek homosexuálů povolil zatím malý severovýchodní stát Vermont, ale má platnost jen na jeho území, a nikoli na celé Spojené státy. Zákony ulehčující soužití homosexuálům přijala Kalifornie, legální je například v San Francisku. V listopadu 2003 nejvyšší soud v Massachusetts rozhodl, že homosexuální páry v tomto americkém státě mají ústavní právo uzavřít svazek manželský. V sousední Kanadě se Britská Kolumbie v červenci 2003 stala druhou provincií, kde jsou homosexuální sňatky legální.

Naproti tomu trestné byly vztahy mezi osobami stejného pohlaví do roku 2001 v Rumunsku, v Rusku je legalizovali v roce 1993. Paradoxně teprve v červnu 2003 zrušil Nejvyšší soud USA zákon

zakazující pohlavní styk mezi homosexuály. Ještě před 18 lety stejný soud tuto zákonnou normu potvrdil s tím, že státy unie mohou trestat pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví, protože to bylo historicky považováno za sexuální deviaci.

Ne tak dramatická, ale pro homosexuální páry bez existence právní úpravy, je situace na Slovensku, v Polsku a v České republice. Slovenská menšina již několik let požaduje přijetí antidiskriminačního zákona a normy umožňující registrované partnerství osob stejného pohlaví. V nynějším kabinetu však žádná ze stran požadavky lidí s homosexuální orientací výrazně nepodporuje. Vlivná katolická církev maří snahy o legalizaci homosexuálních svazků v Polsku.

Čeští poslanci zákon o registrovaném partnerství již třikrát odmítli: poprvé v dubnu 1998, podruhé v prosinci 1999 a v říjnu 2001 vrátili návrh vládě k dopracování. Čtvrtou verzi zákona nyní připravilo ministerstvo spravedlnosti.